ЗРОЗУМІЙ! ЦЕ ПРОСТО!

ДВОКРАПКА В БЕЗСПОЛУЧНИКОВОМУ СКЛАДНОМУ РЕЧЕННІ

Українська мова, 9 клас

НАША МЕТА:

* засвоїти правила вживання двокрапки між частинами безсполучникового складного речення;
* навчитися обґрунтовувати розділові знаки між частинами безсполучникового складного речення.

Пригадай!

Що називається безсполучниковим складним реченням?

Складне речення, частини якого поєднані між собою лише за допомогою інтонації – без сполучників і сполучних слів, називається **безсполучниковим.**

Пригадай!

Якими видами інтонації поєднуються частини безсполучникового складного речення?

- ❖ПЕРЕЛІКУ;
- ❖ПРОТИСТАВЛЕННЯ;
- ❖ПОЯСНЕННЯ (ЗУМОВЛЕНОСТІ);
- ❖ПОПЕРЕДЖЕННЯ В ПЕРШІЙ ТА ДОДАТКОВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ В ДРУГІЙ ЧАСТИНІ.

Ставимо двокрапку

Коли наступна частина пояснює зміст першої

Закон життя один: вірно служити своїй державі (М.Стельмах).
[ ]: [пояснення]

Якщо друга частина виражає причину того, про що йдеться в першій

Умовк кобзар сумуючи: щось руки не грають (Т.Шевченко).
[ ]: [причина]

Коли наступна частина доповнює зміст першої

Поглянь: вуалі білосніжні смагляві вишні надягли (Д.Іванов).
[ ]: [доповнення]

Пунктуаційний практикум

Спиши. Розстав розділові знаки. Визнач, які смислові відношення характерні цим конструкціям. Накресли схеми речень.

1. Зірвіть квітку інакше не зірвана вона ганебно зів'яне сама. 2. Не бреши брехня ніколи не виходить на добре. 3. Не забувай добре ім'я цінніше за найбільше багатство. 4. Пам'ятай смак визначається не по шкарлупі, а по ядру. 5. Сойка підступна птиця вона мастак нищити дрібне птаство і їхнім же голосом веселити себе.

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

1. Зірвіть квітку : інакше не зірвана вона ганебно зів'яне сама.

   [ ]: [причина]

2. Не бреши : брехня ніколи не виходить на добре.

   [ ]: [причина]

3. Не забувай : добре ім'я цінніше за найбільше багатство.

   [ ]: [доповнення]

4. Пам'ятай : смак визначається не по шкарлупі, а по ядру.

   [ ] : [доповнення]

5. Сойка – підступна птиця : вона мастак нищити дрібне птаство і їхнім же голосом веселити себе.

   [ ]: [пояснення]

Дослідження – пошук

Випиши безсполучникові складні речення , у яких наступна частина виражає причину того, про що йдеться в першій.

Сниться: із-за туману хата наша встає (Н. Гришаєнко). Найтепліший спогад із дитинства: мама вишиває рушники (В. Кордонець). І чула я: мої дитячі дні тікають швидко, як малі ягнята (О. Теліга). І не треба долі дорікати: всіх не може обігріть вона (В.Симоненко). Збагни глибинно і затям: з краплин утворюється море, переростають в прикре горе помилки власного життя (Д. Луценко). Ідемо вдох: тут для гучних компаній не місце (М.Рильський). Зелений яр сьогодні незвичайний: хисткий туман хитається на дні (С. Черкасенко).

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

1. І не треба долі дорікати: всіх не може обігріть вона (В. Симоненко) .
2. Ідемо вдох: тут для гучних компаній не місце (М. Рильський).
3. Зелений яр сьогодні незвичайний: хисткий туман хитається на дні. (С. Черкасенко) .

Зарядка для очей

ТВОРЧЕ КОНСТРУЮВАННЯ

ВСТАНОВИ ВІДПОВІДНІСТЬ МІЖ ПОЧАТКОМ ПРИСЛІВ`Я ТА ЙОГО ПРОДОВЖЕННЯМ. ОБҐРУНТУЙ розділові знаки.

1.Мудрість – не молоко :

2.Рідна мова - не полова :

3.Ото ткач :

4.Добре бідному :

5.Оце господиня :

А її за вітром не розвієш.

Б нитка рветься, а він в плач.

В від багатства голова не болить.

Г її до рота не заллєш.

Ґ на два городи – одна диня.

Д займеться - не погасиш.

ТВОРЧЕ МОДЕЛЮВАННЯ

ІЗ ПОДАНИХ СКЛАДНОПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ УТВОРИ БЕЗСПОЛУЧНИКОВІ. ПОЯСНИ ПУНКТОГРАМИ ТА ОРФОГРАМИ. ПІДКРЕСЛИ ГРАМАТИЧНІ ОСНОВИ В УТВОРЕНИХ РЕЧЕННЯХ.

- 1. Я в давню істину увірував глибоко, бо найвища мудрість у простоті високій.
- 2. Наше мистецтво, наша історія розвивалися пульсаційно, оскільки були часи розвитку і часи занепаду.
- 3. Згадаємо ,скільки має на собі часових “ кожухів ” найбільший храм східного слов`янства Софія Київська.
- 4. У шістнадцятому столітті храм,як і сам Київ, був суцільною руїною,адже там паслася худоба і мостили гнізда птахи.
- 5. Ми віримо глибоко і безкінечно,що і правда, і добро, і наш народ не вмре.
- 6. Я знаю і вірю в те, що нам прийдешні роки відкриють шлях у неземні дива.

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

1. **Я** в давню істину **увірував** глибоко **:** найвища **мудрість** у простоті високій.

2. Наше **мистецтво**, наша **історія розвивалися** пульсаційно **:** **були часи** розвитку і **часи** занепаду.

3. **Згадаємо :** скільки **має** на собі часових “ кожухів ” найбільший **храм** східного слов`янства Софія Київська.

4. У шістнадцятому столітті **храм**,як і сам Київ, **був** суцільною **руїною :** там **паслася худоба** і **мостили** гнізда **птахи**.

5. **Ми віримо** глибоко і безкінечно **:** і **правда**, і **добро**, і наш **народ не вмре**.

6. **Я знаю** і **вірю :** нам прийдешні **роки відкриють** шлях у неземні дива.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Напиши твір - мініатюру з використанням безсполучникових речень, у двох з яких підкресли всі члени речення. Накресли схеми цих речень.

Пам`ятайте : наше життя - це своєрідний храм, цінний не тільки нашою працею, а й мудрістю попередніх поколінь.

Автор презентації –
Катерина Михайлівна Єршова,
учитель української мови та літератури
гімназії №283 м. Києва

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

https://www.youtube.com/watch?v=3We8s9GaJWw
www.youtube.com/watch?v=PP553uqUx0U